

Z myšlenek Karla IV.

Mám moc ráda Nerudovu „Romanci o Karlu IV.“ a při přípravě minulého čísla našeho časopisu jsem byla v pokušení vybrat z ní aspoň krátký úryvek pro poetické "Květnové zastavení" - pak jsem si ale řekla, že bych tím nosila dříví do lesa, protože tuhle báseň (jak doufám) zná úplně každý. A vůbec, že k 700. výročí narození Otce vlasti se dá najít spousta informací tak jako tak. Včetně toho, co čtenáři Kompostu oceňují ze všech jeho zásluh asi nejvíce: že jako zakladatel pražské univerzity, první v tehdejší střední Evropě, učinil naše hlavní město centrem vzdělanosti. Kéž by všichni, kdo kdy budou vládnout našim potomkům, na něj uměli v tomto směru, i v mnohých jiných, dobře navazovat.

Ve chvíli, kdy tenhle článek píšu (v den uzávěrky červnového čísla -18. 5.), je sice už po hlavních oslavách, ale vlastně před skutečným výročím, protože Karel IV. se narodil 14. 5. podle juliánského kalendáře, což podle gregoriánského (našeho současného) vychází až na 22. nebo 23. 5. A tak jsem si nakonec řekla, že aspoň něco málo bych pro vás z jeho díla mohla vybrat a uctít tak památku člověka, kterému záleželo na nastolení a udržování příznivých poměrů, který to neměl snadné, ale nenechal se odradit.. O tom svědčí například tato prostá slova: „I když člověk usíná v zoufalství, probouzí se do naděje, že svět bude jiný.“

Jaké byly jeho začátky v Čechách?

„...A tak, když jsme byli přišli do Čech, nenalezli jsme ani otce, ani matky, ani bratra, ani sestru, aniž koho známého. Také řeč českou jsme úplně zapoměli, ale později jsme se jí opět naučili, takže jsme mluvili a rozuměli jako každý jiný Čech... Toto království jsme našli tak zrušeno, že jsme nenašli ani jediného hradu svobodného, který by nebyl zastaven se všemu královskými statky, takže jsme neměli, kde bychom přebývali, leč v domech měšťanských jako jiný měšťan.“

A jak se mohlo podařit v krátké době dosáhnout tak velkého zlepšení? Odpovědí na tuto otázku se dá najít mnoho, ale vybrala jsem jeden z méně známých, nenápadných citátů. Můžeme jej vnímat jako vzkaz Karla IV. pro všechny, kdo na něj po celá ta dlouhá staletí nezapomněli - tedy i pro nás :

„Nedopřávejte u sebe místa hněvu, ale mírnosti; neboť mírnost vítězí nad hněvem a trpělivost nad špatností.“

Z nových knih, které v souvislosti s výročím vyšly, se mi obzvláště zalíbilo vyprávění Lenky Pecharové „Po stopách Karla IV.“, určené dětem školního věku. Píše se v něm například i o tom, jak Karel IV. zakládal vinice, dovezl k nám velmi kvalitní odrůdu vinné révy z Burgundska (dnešní Rulandské modré), nechával zřizovat rybníky, zavedl u nás chov parmy obecné... Jeho více než hektarová pražská lékárnická zahrada je některými historiky pokládána za první botanickou zahradu v Evropě. Švestky se po něm dodnes lidově jmenují karlátko, protože se zasloužil o jejich pěstování. Až do jeho dob se zde vyskytovaly jen jejich plané formy.

S osobou Karla IV. se pojí několikero památných stromů, např. Klokočovská lípa (na Havlíčkovobrodsku) nebo Karlův dub (v Kolodějích u Prahy). Ve svém zákoníku Majestas Carolina (lépe řečeno v návrhu na něj) ustanovil mj. zákony na ochranu stromů a zároveň i velmi přísné tresty za jejich poškozování. Panovník v takových případech nenařizoval mírnost a trpělivost, ale „*utětie ruky pravé!*“

-ah-